

ԿՐՏՆԱԿԱՆ (ԻՐԱՐ ՔԱՐՈՁ)

ԹԱՓՈՒԱՏ ԻՒՂԸ

— 0 —

Նկերթն կ'անձնեմ կնիւղ մը ձեռքով Յիսուսի վրայ կատարուած օծումի այն դործողութիւնէն, որուն մէջ կը խորհրդիմ թէ զաս մը կայ մեր կրօնական և բարոյական կեանքին համար:

Դեպքը, որուն կ'ուզեմ անդամակերպել, կը պատմեն առաջին, երկրորդ և չորրորդ անտարանիչները, իրենց ընդհանուր գիծերուն մէջ իրարու բոլորովին նման և միայն ժուշկայ նկարագրութեամբ: Նոյնպիսի պատմութեամբ մը գիտենք թէ կայ երրորդ անտարանիւն մէջ ևս, ուր ոսկայն, ապահովաբար, տարբեր իրողութեան մը մասին է որ կը խօսուի: Այն՝ որուն կ'երթայ այս պահուած իմ ուշադրութիւնս, տեղի ունեցած է Ռեթանիայ մէջ, մեր Փրկչին վերջին Զատիկէն վեց օր, աւելի ճիշդ՝ անոր Յրուսաղէմ հանդիսական մուտքէն օր մը առաջ:

Յիսուս մէկէ աւելի անգամներ գացած էր յայդ գիւղը, ուր բարեկամ ընտանիք մը ունէր, իրեն անձնուէր, որուն հիւր կ'երթար յառաջ: Այս անգամ ամբողջ գիւղն է որ կարծես իրեն հիւրանկալ է եղած. Դազարու յարութեան հրաշքը, ոչ շատ առաջ կատարուած էր, ամէնուն պաշտամունքին առարկայ ըրած էր զայն. ու Սիմոն Բարթ, գիւղացիներ հաւատարար, հասարակաց այդ զգացողութիւնն, որ բարգման կ'ըլլայ, կուշուներ անգամ մը տալով Յիսուսի, իր տան մէջ:

Հոն է Դազարը, իբրեկ հրաշխարուած գլխաւոր անձ մը, օրունան մեծ զիջքը այլ ևս, ուրիշ հրաշխարաներու հետ անշուշտ. հոն են իր երկու քոյրերը, որոնք, հիմակ մանաւանդ, պիտի չկարենային չըլլալ հոն՝ ուր էր իրենց այնքան սիրելի վարդապետը. անոնք շուտաւ են կարծես անոր վերաբերմամբ իրենց երախտագիտութիւնը յայտնիուած իրենց վարմունքին մէջ: Մարթա, հոսայ, իր բարեկամ տարուած է, որ պատարկէ սեղանին. իսկ միւսը, Մարիամ, որ իրենց տանը մէջ յաճախ ծննդաբար անոր առջև՝ անհուն զմայլանքով՝ ըմպած էր անոր խօսքերուն երկնային քաղցրութիւնէն, իր անշարժի սիրուն եւ հնազանդ տուրքը կը կարծէ հասուցանել, ճաշին յարմար մեղր լոպէտին, անոր ոտքերուն վրայ յանկարծ թափելով նարդոսի թանկարժէք շիշ մը իւլ, զոր յետոյ իր գլխուն մաշկերով կը քրքէ մեծ յարգանքով:

Երեք պատմիչներէն տուածն էինքը իրար բերելով, այն է ամբողջ անգամներ անտարանական այս իրողութեան:

Եթէ հոգայ նայուածքով դիտենք զայն, անոր մէջ պիտի տեսնենք օս պիտաւոր գիծերը. — Բարիքը չմտցող կին մը, երախտապարտ հոգի, չի փախցներ առիթը իր բարեբարին նուիրելու

ինչ որ եղած բաներուն մէջ ամենէն մաքուրը և մեծարժէքը կը թուի իրեն. այդ բանը թանկագին սրուակ մըն է, պատուական իւզով լեցուն, զոր չենք սիրով կը հոտորէ և կը թափէ անոր տաքութենէ վրայ, անուշադուրութեամբ լեցնելով տունը, ուր եղած էր ճաշի այդ հաւաքոյթը:

Մէկ կողմ զինքն պատկերը, որ սրտազարա տեսարան մըն է անշուշտ, և մտածելք խորհուրդին վրայ զոր կ'արտայայտէ ան, ինչպէս Աւետարանի ամէն մէկ պատմութեամբ, և շանանք հասկնալ այն պատգամը, զոր ան ունի մեզի համար:

1. Սրուակը թանկագին, մեծարժէք էր, թէ՛ իրեն իր կամ ընդունարան և թէ՛ իրեն պարուհուհու թանկութիւն. և, ատոր համար նոյն իսկ, Մարիամ ուրախութեամբ կը նուիրէր զայն Յիսուսի. — Գարտիքը մեր անձին, մեր հոգեմեծ ամենին մեծարժէք, ամենէն մաքուր և ազնիւ մասը նուիրել Քրիստոսի, իրեն մեր վեհագոյն բարեբարին և Աստուծոյ, այսինքն իր գաղափարին և գործին, ու պարտինք նուիրել զայն՝ լաւագոյն բան մը ըրած ըլլալու գիտակցութեամբ, և այն գահունակութեամբ զոր կը զգայ խղճմամբ և քարի ուր է և անձ, երբ չի կորուցներ պատահելիւնը կամ երբ չի վիճակի կ'ըլլայ կատարելու իր ամենէն նուիրական մէկ պարտականութիւնը:

Երբ Մարիամ սրուակը իր արցունքներուն հետ կը թափէր Յիսուսի ոտքերուն վրայ, իր հոգեմայլան իրեն մէջ անտարակոյս այնպէս կը խորհէր թէ ին սիրտն է որ կը պարզէր, եւ արարուն սիրտն է ամենէն արժէքաւոր ընծայաբերութիւնը, որով կրնանք և պարտինք յայտնել մեր անհուն ոտքերին, որուն անունով և որուն շնորհիւ է որ ամէն ինչ տրուած է մեզի Աստուծոյ: Ինչպէս իբրեկ գործարան Փիլիպպական կեանքի, նոյնպէս իբրեկ կեդրոն և ալքիւր հոգեկան կարողութեանց, սիրուած ամենէն մեծ արժէքն է մարդուն մարմնական և բարոյական գոյութեան մէջ: Ան վարկէ ոյժն է մարմնին մեքենային, որ ամենէն առաջ կը շարժի և ամենէն վերջը կը զարդի անոր մէջ. անկէ է որ կը ստանան անոր բոլոր միւս մասերը իրենց շարժումին զարկն ու կշռոյթը, իրենց գնացքն ու կինդանութիւնը: Իսկ իբրեկ հոգեկան կարողութիւն, իբրեկ կեդրոն զգացողութեան, ան է վառարանը բոլոր հրաշքերուն. առանց իրեն՝ ո՛չ միտքը և ո՛չ կամքը պիտի չկարենային աղբիւնաւորուել իրենց զօրութեան մէջ: Վաճառի սերն է ան, որ կ'ողակոծ իմացական և բարոյական կեանքը, իր բոլոր ձեւերուն մէջ, շուշու և շնորհ, խանդ և ախորժ երևանքներով ամէն տեղի: Սիրուած սերն է, ու ետք՝ կեանքը: Սրտին նուէրը անձին ամբողջական և ամենաընդարձակ նուէրն է, զոր կրնանք ընել որեւէ բարձրագոյն և սիրելի նպատակի, ու անոր՝ ուրուն անտան մէջ կը զգանք բոլոր գերազանց բարութիւններուն լրումը, մեր Փրկչին, այսինքն մեր Աստուծոյն: Թիտուս, գիտենք Աւետարանէն, ամեն բանէ առաջ սիրուած, այսինքն սէրը կը գնաւորէ մարդուն մէջ. կը գիտէ ոչ թէ գործը, այլ զայն յառաջ բերող հոգիին ներքինը, ո՛չ թէ

տուրքը, այլ զայն ծնող և տուող զգացումը։ Ատոր համար չէր միթե որ բոլոր տուողներուն մէջ ամենէն աւելի այրի կնոջ լուսան կը գնահատէր։

2. Սրտակը մեծաթէք էր, ոչ միայն իրիւր գեղեցկութիւն՝ իրիւր արուեստի գործ, և ոչ միայն իր պարունակութեան յատկութեամբը, այլ նաև որովհետեւ լեցուն էր ան։ Ատոր է որ կ'ակնարկէ կարծես Յովհաննէս, երբ, փոխանակ չիլի միշտ ըսելու, ինչպէս կ'ըսեն երկու առաջին աւետարանիչները, կ'ըսէ «իտոր միշտ»։ Ինչ որ կը նշանակէ անոր առատ՝ այսինքն լեցուն ճանակը։

Սիրտը, որպէսզի իր նուիրումը իսկապէս մեծաթէք է ըլլայ, պէտք է լեցուն։ Այսինքն անթիբր ըլլայ, ու լեցուն ըլլայ տուր բուրումներով, այսինքն մաքուր և անխառն զգացումներով։ Թիբրի կ'ըլլայ սիրտը, այսինքն պակաս կ'ըլլայ անոր պարունակութիւնը զան ինչ որ արժանն է, երբ լեցուն է ան ոչ թէ բովանդակապէս Աստուծոյ սիրովը, այլ նաև սիրովը աշխարհի և ուրիշ զօրութիւններուն։ Երբ կ'ըսենք «Աստուծոյ սէր», կը հասկնանք անշուշտ այն բոլոր սէրերը, որոնք իրիւր զգացում, իրիւր ձեռնում և իրիւր հոգեկան վիճակ վերջապէս, աստուծո՞ւն են իրենց խորքին մէջ, այսինքն աստուծո՞ւն չլընդորդող օժտութեամբը սքաւործութեան են և սուրբ հայրըններու ոգևորութիւնը կուտան մեզի, այսպէս, աստուծո՞ւն են և նշմարութեան, բարութեան, մաքուր գիտութեան, եղբայրութեան, առաքինութեան սէրը, պարկեշտ կանքը, խաղաղութեան, զգալիարկութեան և բարձր ներշնչումներու սէրը, կրօնի, աշխիւ գոստարակութեան, բարոյացածիչ գրականութեան և արուեստի սէրը, և վերջապէս սէրը այն բոլոր ազնիւ պարագումներուն, որոնց վախճանն է օրէ օր աւելի կատարելագործել մարդը։

Սիրտը պէտք է ընդարձարան ըլլայ ո՛րչափի Աստուծոյ սիրոյն ու անկէ ծնած՝ իրենց կենդանութիւնը անկէ ստացած սուրբ կիրքերու։ Աստուծոյ և աշխարհի սէրերը չեն ինչո՞ւր բընականից ըլլալ անոր մէջ իրարմ։ Իրենց բընութեամբ և կազմութեամբ, իրենց ծագումով ու վախճանովը իրարու ներքակ զգացումները պէտք է միասին ըլլան սիրտին մէջ, որպէսզի ան կարենայ ըլլալ եւ փալ օրինակ տուր ոգևորութեան մէջ գոյացած հոգեկան խաղաղութեան մը, որ երբանորս թիւնն է ինչքին։ — Այդպիսի բովանդակութեամբ լեցուած՝ ամբողջովին լեցուած սիրտ մը միայն պարտինք ընծայել, նուիրել Աստուծոյ, Ու նուիրել ոչ միայն ամբողջովին՝ այլ նաև իրք միշտ. ո՛չ թէ տալ՝ յետոյ վերստանալու համար, այսինքն առժամաբար, այլ տալ՝ ողջակէզ մշտնջենապիսի Աստուծոյ նշնորհութիւն կհանքի ամբողջ ընթացքին և ամէն բանի մէջ, իրիւր միտք, իրիւր կամք, իրիւր խիղճ, իրիւր գործունէութիւն, անպարէզին բոլոր մարգերուն, ամէն ուղղութեան վրայ։ Մաքուր բուրումներով, եթէ կ'ուզէք ըսեմ՝ բերումներով լի և բովանդակապէս լեցուն սրտի մը անպայման և

անվերապահ նուիրումը. անա՛ ինչ որ իբր մարդ, և իբր քրիստոնեայ, կը պարտինք Աստուծոյ։

3. Բայց որտեղ զեւ խօսքեր ունի մեղիւնելիք, զեղիք զեւ լեցուն է թիւադուր թիւններով։ Պատմիչը, իր զուսպ արտայայտութեան մէջ ալ, խնամքը ունեցած է չմոռնալու անաւանին ամենէն կարեւոր մէկ գիծը. Մարկոս կ'ըսէ յատկապէս. «Եթե՞նալ զչինչ» (≡ Կոտորելով չինչ), եթէ ուզենք քիչ մը այլարանական ոգի գնել Ս. Գրքի մեր հասկացողութեանը մէջ, ինչպէս կ'ընէին հին յիշատիչները, ինչ որ — չեմ վարանիր ըսել — արդար է թերեւ՝ հոգեով միայն գրուած այդ էջերը ըմբռնելու համար, սիրով պիտի դիտել տալի թէ՛ աւետարանիչը կը գործածէ այդ քայքայութիւնը՝ մասնաւոր ընելու համար մեղիքէ շինը պատահմամբ, դուռ բա՛ն՝ արկածով չէր որ կոտորեցաւ այնտեղ կնոջը ձեռքին մէջ. այն կինը նախամատնուածով, յատուկ փափաքով, ինչքինքն սիրոյ յօժարութեամբ էր որ կոտորեց զայն, անոր պարունակութիւնը թափելու համար Յիսուսի գլխուն վրայ, ինչպէս կ'ընէին երկու առաջինները, կամ ոտքերուն վրայ ըստ չորրորդին, այսինքն թերեւ թէ՛ գլխուն և թէ՛ յետոյ նաև ոտքերուն վրայ։ — Ինչը Կոտորեց, գիտնալով և ուղեկով ուղեմիւ. շատ պարզ է այս կէտը։

Պէտք է նուիրուինք Աստուծոյ, պարտինք տալ մեր սիրտը իրեն, ո՛չ թէ զիպուստով, այսինքն պատահաբար, եթէ կ'ուզէք նայն իսկ՝ ո՛չ թէ յանկարծական խոյանքի մը թափէն տարուած, այլ գիտակցօրէն, կանխատեսութեամբ, հանդարտութեան կշռել վերջ ինչքինքնիս, մեր յօժարութիւններուն և իլծերուն, մեր նուիրումին անկողծութեանը և արժէքին կատարելապէս վերահասու ըլլալէ ետքը, Պէտք է նուիրուինք՝ ինչքինքնիս ճանչնալէ, մեր անձին առաւելութեաններուն կամ գէթ ընդունակութեաններուն մասին հանձնարել վերջ։ Պէտք է Կոտորեց որունալ՝ մտաւ ըլլալէ ետքը թէ ազնիւ, մաքուր և անօշարհտ իւր մըն է անոր մէջ եղածը։ Գիտակցութեանը չէ՞ միթէ որ բարձր աստիճանի մը վրայ կը գնէ կոչումը։ Ի՞նչ արժէք ունի ճնշմամի տակ, հարկադրեալ ստիպումի ներքեւ, կեանքի արկածները, զժպտանք պարագաներէ մզուած նուիրումը։ Ո՛չ. Աստուծոյ նուիրումը պէտք է կատարուի բնական և նոյն աստեւ բանական պայմաններու մարդկային գործարարութեամբ, մանկական անմեղ և բարի դրժմներէ շարժած, լուսաւոր և ազնիւ զատարարութեամբ ճամբայ ինկած, անկախիղճ մտածողութեամբ յառաջացած, սուրբ բայց երբեք միջին խաղաղապետութեանը թիւիչ առած գնացք մը պէտք է ըլլալ Աստուծոյ նուիրումին գործը, կամային և կտակացական, զուսուր է գորհողով ընտարարութեամբ մը Աստուծոյ, այսինքն ինչքինքնով ոգևորութեամբ այն սուրբ խաղաղին, որ կոտորէին, ազնիւ գիտութեան, սուրբ հայրենասիրութեան, ազգին և մարդկութեան օգտին ու բարոյն ծառայող սուրբ մատակարարներու ամբողջութիւնն է։ Գեղեցիկ է հին վկայարանութեան մը պատկերը,

ուր կը ցուցուի թէ եղջերուի հասած ձագ մը, պղպղտ ալքերով եղնորդ մը, ամէն տարի ինքնամատոյց կ'ներթար սուրբիցի դամբարանին վրայ կատաղեցունած մատուռի մը դուռը, զոհեկալու համար: Սիրտին սրուակը պէտք է կտորել յոժար և դիտակէց սիրով, պէտք է կտորել՝ ոչնչացնել սրուակը, իւրը թագիկու համար, պէտք է պատարաստ ըլլալ ի հարկին զոհեկալ մարմինին կեանքը, արժեքներու համար հողին:

4. Նկարին ամենէն լսեծ դիժը պատմութեան վերջին տողին մէջ է սակայն. «Եւ տունն լի եղև ի հետոյ իւղովն» (== տունը լեցուեցաւ իւղին բուրուովը), ներկանիւնէն շատերը, զուցէ և ամէնքը, երբ կտորած շինին պարունակութեան ինչ թանկ արժէք ունենալու զգացին աւեր հոտէն, պահ մը առաքուեցան նիւթական մը տահազութիւններէ. հայիւնի և իտէալիս կուսին էր որ րոպէ մը խլրտեցաւ ամենուն իբր թէ խլղճին մէջ, Բայց հող չէ որ պիտի ուղէի կանգ առնել ետ. նիւթին զգացումը երբ է որ չէ պղտորած ամենին բարձր ու արհեստական մոտածումը: Ես պիտի փափաքեի մոտենալու աւելի կարեւոր կէտ մը. ամէնքը զգացան, և խօսքով կամ լռելեւան կատարեցան թէ արդարև որքան պատուական, որքան ընտիր ենդուկ մնն է թափուած այդ իւղը: Ամենուն զգայութիւններէն ներս թափանցեց ճնուծեան ամենին թարմ և մաքուր զօրութիւններէն եկած առողջ, նորոգող և կազդուրել տպաւորութեան մը զգացումը. կոտորած սրուակէն և անոր պարունակած իւղին բուն զընահատութիւնը:

Պատկերին բարոյականը, այսինքն անկէ մեղի դալիք բուն դարձ հո՛ս է մանաւանդ: Անգորտ է մեր սիրտին, այսինքն մեր անձին ու կեանքին նուիրումը, եթէ այդ նուիրումը խաղաղութեան, միութեանութեան և նորոգուած կեանքի աղբիւրութիւնը մը պիտի չկարենայ սփռել իր շուրջը: Երբ կ'ըսենք նուիրուի Աստուծոյ, պէտք է հասկնալ նուիրուի ընկերին՝ մարդկութեան բարւոյն: Որքան ալ մեծ և բարձր լինի կեանքի մը արժէքը, զայն նուիրելով Աստուծոյ, բան մը աւելցուցած չենք ըլլալ անոր անկարծադան մեծութեան և սրբութեան վրայ: Աստուծոյ կամքը և քրիստոնէական կրօնի և բարոյականին պահանջն այն է որ մենք նուիրուինք, Աստուծոյ ճամբով՝ Աստուծոյ սրբով, ընկերին բարւոյն: Այդ բարիքին մէջ է Աստուծոյ փառքը: Աստուծոյ սոխըղորակն հայրութիւնը կը փառաւորուի համամարդկային եղբայրութեան իրականութեան մէջ:

Տունը լեցուեցաւ իւղին անոյշ հոտէն. աշխարհ է տունը, որ պէտք է լեցունի Աստուծոյ նուիրումը կեանքին բարի աղբիւրութիւնովը: Ան մենք դիտենք թէ քանի՞ քանի անգամներ և ինչպէս այլօրինակ սրբաբար աղբիւրութիւններով համակուեցաւ և այժմ իսկ համակուած է ամբողջ աշխարհ և մարդկութիւնը: Յիսուսի խորանին պատուանդանին առջև ինկած կեանքեր, անդին սրուակներ՝ լի անհուն անուշահոտութեամբ, ինչպէս համազարեանցին ամբողջ մարդկութիւնը՝ իրենց ազգած զմայլանքովը, ո՞վ չէ զգացած ու չգիտեր, Ստեփաննոսը, Պողոսը, Լուսաւորինը, Սահակի և Մեհարդը, Ներսիսիսը, Օգոստինոսներու մաքուր և առաքինազոր կեանքները, համբաւին և յիշատակին յառաջացուցած բարի աղբիւնքները մարդիկ հոգեկան երջանկութեան և ընկերային խաղաղութեան զաշտին մէջ. ու հողի որ զարգացումի և շինութեան, բարոյական վերականգնումի և հաստատութեան ամէն մէկ քայլափոխը զոր մարդկութիւնը, ինչ որ ալ ըլլայ, կ'առնէ ինքնապէս ամէն օր քիչ մը, ամէնքն ալ արդիւնք չեն միութեան սուրբ, մեծաթէք, լեցուն, ինքնակամարէն նուիրում, յաճախ անհուն կամ անժամօք կեանքներու լաթած ներշնչութեան, որոնցմով լի է անաւիշտ կեանքի բարոյական մթնոլորտը:

Անձն իմ, կտորէ՛ մարմնիդ սրուակը իր ստեղծութեան վրայ, եթէ հողիդ, որ անոր մէջ է տաղաւարուած, վտառ՝ ետ թէ շինի աղբիւրութիւն մը պիտի կարենայ ունենալ աննշուն վրայ: Թո՛ղ ամէնքը բուն քեզի համար. շինը թափուել է անուն քո՛ւ. դուն ընդունէ՛ այդ բարի վկայութիւնը ո՛չ թէ իբրև փառքի փառք մը քեզի, այլ իբրև Աստուծոյ եղած արժանի ընծայաբերութեան մը յայտնութիւնը:

Եթէ ամէն քրիստոնեայ այսպէս խորհի ինքզինքնին համար, և կարենայ այդպէս խօսիլ իր անձին, հաստացեալ եղբայրներ և քոյրեր, Աստուծոյ չառ և Որդու և Ս. Նորայն անունը ամենէն օրնունած փառաբանութիւնը ընդունած կ'ըլլայ Ս. Երրորդութեան երկրպագունները. ու Աւետարանի ճշմարտութիւնը արդարև իրականացած կ'ըլլայ երկրի վրայ, յաւերժական արդարութեան ի պատիւ. ամէն:

ԱՄՏՈՑ ԱՐԵՂԱՑ

ՀԱՌԱՏՅՈՒ ՆԻ ՄՏԱՆՄԱՆ ՑՈՒՊՈՐ

Տառապաններու նմանութիւնը չ'անհետցներ տառապաններու տարբերութիւնը. աւ ճանդաններու նոյնութիւնը միայնքն և առաքինութեան նոյնութիւն չի լինի: Միեւնոյն կրակին մէջ ասկին կը շողայ՝ քայքայ յարդը կ'այրի. միեւնոյն հաւաածը կը ճգնէ հասկին խոսք՝ քայքայ դուր կը ճգնէ հասկին: Իւրը եր փորով իրարաւ խառնուելով նոյն նմանքն չեն հասկեր: Այսպէս, միեւնոյն եղբայրները կը տարբեր, կը մտաւի եր սիրով մէջ կը ձուլէ առաքինի հոգիները, եր կը ջնջէ և կ'անցնացնէ ամբարիշտները: Այսպէս, միեւնոյն վիտեան մէջ յարդը անժժ էր հայտնութիւն կը ժայթկն, իսկ բարիները արդիւնք և օրհնութիւն կը ցոյցեն: Ենդիդր ո՛չ թէ տառապաններ՝ այլ ի՛նչ սրած տառապանք վրայ է: Միեւնոյն ժամանակ որ փորով կամ բարիքը կը խառնէ, մեկէն այնպէս տառապաններ կը ճգնէ, միւսէն՝ պատուական անուանոցներ:

Ս. ՕԳՈՍՏԻՆՈՍ

(Յապահ հաղպին Աստուծոյ)